

Weimarskie Spotkania z Historią 2020

„Bunty i rządy”

Otwarcie festiwalu i wernisaż: 6.11.2020, godz. 19.00

Nie ma rządów, które nie prowokowałyby do buntu. Takie wrażenie odnosimy, spoglądając na historię rządzenia i buntowania się, poczynając od powstania rzymskich niewolników pod wodzą Spartakusa, poprzez chłopskie rebelie, „herbatkę bostońską” lub powstanie tkaczy śląskich, aż po czasy nam współczesne, kiedy to „Extinction Rebellion” nawołuje do energicznego sprzeciwu wobec zanieczyszczeniu środowiska. Także najnowsze protesty skierowane przeciw ograniczaniu praw obywatelskich w reakcji na pandemię lub przeciw rasizmowi i policyjnej przemocy niebezpiecznie zbliżyły się do progu rebelii, a może nawet go przekroczyły. Zarówno w historii, jak i w czasach nam współczesnych bunty rodzą się w przestrzeni, która dzieli władzę polityczną, ekonomiczną i społeczną od przeciwległych jej pozycji. Formy tego buntu bywają zmienne i obejmują zarówno otwartą przemoc, jak i cywilne nieposłuszeństwo połączone z jednoznaczną rezygnacją z przemocy. Bunty wywołane oporem wobec niesprawiedliwości często mają dzisiaj po swojej stronie sympatię publiczności. I dlatego warto zadać odwrotne pytanie: Czy rządzenie zawsze jest złem? Albo: Kiedy rządy są na tyle dobre, że nie trzeba się przeciw nim buntować?

W styczniu tego roku Rada Naukowa ustaliła temat przewodni tegorocznej edycji weimarskiego festiwalu historycznego. Jej format dopasowano jednak do warunków wyznaczonych przez pandemię. Weimarskie Spotkania z Historią nie przyjmą tradycyjnej formy imprez w zamkniętych pomieszczeniach, lecz odbędą się na dwóch innych płaszczyznach.

Pierwszą płaszczyznę stanowi radio. Do tego medium przeniesiono pięć dyskusji panelowych na współczesne tematy związane z myślą przewodnią festiwalu. Ten format najlepiej odpowiada jego charakterowi, gdyż umożliwia organizację popularno-naukowych debat z udziałem publiczności. Słuchacze będą mogli włączyć się do dyskusji przez telefon.

Drugą płaszczyznę stanowi wystawa w przestrzeni publicznej miasta Weimaru. Tegoroczny festiwal przedstawi biografie wybranych weimarskich „buntowników i rządzących”. Interesują nas przy tym raczej mniej znane postacie, względnie mniej znane lub po części niesłusznie zapomniane oblicza „bardziej znanych” osobistości. Na historię Weimaru nie składają się bowiem jedynie osoby otoczone poetyckim i intelektualnym nimbem, lecz wypełniają ją także rządzący, buntownicy i ludzie, którzy pod wpływem znaczących wydarzeń życiowych porzucali jedną „rolę” dla drugiej. Wszystkich łączy fakt, że odznaczali się silnym charakterem oraz żyli dla swoich ideałów i przekonań, spierali się o nie i walczyli. Niektórzy, jak Gabriele Reuter, Hoffmann von Fallersleben czy Johannes Daniel Falk – za pomocą subtelnych środków artystycznych, inni, jak pastor Alexander Wessel czy Kurt Nehrlich – przez cywilne nieposłuszeństwo.

I tak w miejscach, na które drogi życia przywiodły bohaterów wystawy do Weimaru albo przeprowadziły przez Weimar, stanie 11 wysmukłych kolumn. Na kolumnach zaprezentowany zostanie krótki życiorys, portret i dokument albo dokumenty związane z przedstawioną biografią. Te oraz dalsze informacje będzie można ponadto odczytać za pośrednictwem kodu QR. I tak oryginalne nagrania dźwiękowe, nagrane fragmenty listów, a także fotografie pozwolą poznać ideały i biografie tych ludzi i wyjaśnią powody ich „buntu” lub opiszą formy rządzenia. Te stacje, stojące w Weimarze od 6.11. do 4.12.2020 r., będą przypominać o tym, że właśnie nadeszła

pora festiwalu, czas Weimarskich Spotkań z Historią. Po zakończeniu festiwalu informacje pozostaną dostępne na niniejszej stronie internetowej.

Na otwarcie wystawy oraz Spotkań z Historią, 6.11.2020 roku, także w przestrzeni publicznej (projekcja na ścianie budynku), zaprezentowany zostanie krótki film, wyprodukowany specjalnie w tym celu i poświęcony festiwalowej tematyce.

Przedstawione biografie:

Johannes Daniel Falk (1768-1826)

August Frölich (1877-1966)

Stéphane Hessel (1917-2013)

August Heinrich Hoffmann von Fallersleben (1798-1874)

Hedwig Kettler (1851-1937)

Iwan Sosonowitsch Kolesnitschenko (1907-1984)

Martin Luther (1483-1546)

Rosa Luxemburg (1871-1919)

Kurt Nehrling (1899-1943)

Gabriele Reuter (1859-1941)

Dorothea Seeligmüller (1876-1951) i Dora Wibiral (1876-1955)

Luitpold Steidle (1898-1984)

Maria Szymanowska (1789-1831)

Alexander Wessel (1880-1954)

Wielki książę Wilhelm Ernest z Saksonii-Weimaru-Eisenach (1876-1923)

W przypadku audycji na żywo pytania do uczestników panelu przyjmujemy przed audycjami i w czasie ich trwania. Sposób kierowania pytań wyjaśniono poniżej.

W przypadku wcześniej zarejestrowanych audycji pytania przyjmujemy na adres: info@weimarer-rendezvous.de do dnia poprzedzającego nagranie.

RADIO F.R.E.I. 96,2 MHz, www.radio-frei.de

27.10.20 godz. 14-15 (na żywo, 0361-7378888, redaktion@radio-frei.de)

Osoba buntownika

Teodor Neubauer i "Wielki rok w Erfurcie"

Rozmowa z apl. prof. dr Ulmanem Weißem (Erfurt)

Co łączy "wielki rok" w Erfurcie z biografią historyka i bojownika ruchu oporu dr Theodora Neubauera? Neubauer zajmował się naukowo wydarzeniami roku 1509 w Erfurcie. Obie narracje dotyczą także historii jednostek buntujących się przeciwko nadużyciom popełnianym przez rządzących i przeciwko całemu systemowi władzy. Za sprawą ogromnego marnotrawstwa i złego zarządzania urzędujących rajców miejskich późnośredniowieczny Erfurt znalazł się w kryzysie, który po kilkakroć doprowadził do wybuchu niepokoju wśród mieszkańców miasta. Wydarzeniom tym później nadano miano "wielkiego roku". Czyż ten bunt przeciwko uprzywilejowanym mieszkańcom miasta nie był konieczny i pod każdym względem uzasadniony? Teodor Neubauer, rocznik 1890, historyk z Erfurtu i członek KPD, dokładnie przestudiował i opisał ówczesne zawirowania, a jego światopogląd miarodajnie wpłynął na język tego opisu. Neubauer mocno wierzył w komunistyczną utopię i do 1933 roku walczył o swoje przekonania jako poseł do Reichstagu. Przejęcie władzy przez Hitlera położyło kres tej działalności. Po pierwszym aresztowaniu w 1933 r. Neubauer przyłączył się do nielegalnego ruchu oporu. Po ponownym aresztowaniu w 1944 roku został skazany na śmierć, a wyrok wykonano krótko przed zakończeniem wojny.

W rozmowie z historykiem prof. dr Ulmanem Weißem z ośrodka badawczego "Historia starszego Uniwersytetu w Erfurcie" na temat Teodora Neubauera zbadamy, jak Neubauer rozumiał rewolucję i bunt oraz to, jak w tym świetle da się zinterpretować jego słowa i czyny.

RADIO LOTTE 106,6 MHz, www.radiolotte.de

4.11.20, godz. 12-13 (audycja na żywo, pytania prosimy kierować na adres redaktion@radiolotte.de z dopiskiem „rendezvous” w polu tematu albo jako wiadomość FB na profilu Radio LOTTE Weimar)

Buntownik przy władzy? Rozmowa z Bodo Ramelow

Rozmowę poprowadzi Dr. Nora Hilgert (Weimar)

Bunt i rządy są ze sobą czasami ściślej powiązane niżby się wydawało. Czasami nawet zlewają się w integralną całość. Świetnym tego przykładem jest osoba premiera kraju związkowego Turyngii, Bodo Ramelowa. Zanim Ramelow zrobił karierę polityczną w Turyngii, z wielkim zaangażowaniem pracował na rzecz ruchu związkowego, tkwi w nim zatem najpewniej także "duch wywrotowca". Teraz nadal prosto z mostu głosi niewygodne prawdy przy spełnianiu swoich obowiązków państwowych. Jaką drogę pokonał były absolwent szkoły handlowej, zanim stanął na czele rządu? Co oznaczają dla niego "bunty i rządy"? Weimarskie Spotkania z Historią interesuje nie tylko jego osobiste spojrzenie na tę kwestię, chcielibyśmy porozmawiać także o tym, czym tak naprawdę są dobre rządy: dla buntowników, dla rządzących, a właściwie po prostu dla nas, wszystkich obywateli. Jednocześnie zapytamy też o to, czy spojrzenie wstecz jest w stanie, a może nawet powinno mieć wpływ na funkcjonowanie społeczeństwa.

RADIO F.R.E.I. 96,2 MHz, www.radio-frei.de

5.11.20 14-15 Uhr (nagranie 21.10.20)

„Mały człowiek“ buntownikiem? Rozmowa o rzekomym przeciętniaku i naszej wspólnej zdolności do buntu

Udział biorą: prof. dr Dirk van Laak (Lipsk) i dr Anna Schober-de Graaf (Klagenfurt)

„Mały człowiek” jest figurą literacką, która nawiązuje do codziennej retoryki i wyobrażeń na temat rzekomego "przeciętnego człowieka". Politycy i intelektualiści lubią wypowiadać się w jego imieniu, jednak poza tym wolą trzymać się z daleka od tzw. "mas", "biernych naśladowców" czy "oportunistów". Kulturoznawczyni Anna Schober-de Graaf od dawna zajmuje się literacką postacią "Jedermann" czyli „każdego”, a historyk Dirk van Laak figurą "małego człowieka" z ulicy. W rozmowie zamierzają zbadać, kim tak naprawdę są "mali" państwo Jedermann. Posługując się przykładami z historii, będą dyskutować o tym, dlaczego i w jaki sposób stawali się oni aktywni politycznie i buntowali wobec "tych na górze". Ważne będzie przy tym także wyjaśnienie tego, kim właściwie byli ludzie, którzy przyczynili się do zwycięstwa "pokojoyej rewolucji".

MDR THÜRINGEN - Das Radio, www.mdr.de/mdr-thueringen/sendungen/kulturnacht-112.html

Kulturnacht 8.11.20, godz. 22-23 (nagranie 4.11.20, pytania prosimy przesyłać do 3.11. także jako wiadomość FB na profilu www.facebook.com/weimarer.rendezvous)

Na czym polegają dobre rządy i jak zasadny jest bunt?

Ujęcie międzynarodowe (USA, Francja, Niemcy)

Udział biorą: prof. dr Michael Dreyer (Jena), prof. dr Johann Chapoutot (Paryż), **NN**
Prowadzenie: Michael Hesse (Erfurt)

Historia ludzkości naznaczona jest dominacją, panowaniem niewielkiej mniejszości nad większością. Zawsze kiedy działania władzy zmierzają w kierunku postrzeganym jako błędny lub władza ogranicza wolność przez użycie przymusu i represji, jednostki lub małe grupy ludzkie mogą wystąpić przeciwko jej aparatowi, aby doprowadzić do zmiany sytuacji odbieranej jako niesprawiedliwość. Buntownicze idee mogą spowodować wybuch rewolucji, a nawet zmienić całe społeczeństwo i podstawy, na których je zbudowano.

Eksperti z dziedziny historii i nauk politycznych opowiedzą o dawnych i współczesnych przykładach buntów w trzech różnych krajach: Francji, Niemczech i Stanach Zjednoczonych Ameryki. Chodzi przy tym o ustalenie czynników, które - zarówno w poszczególnych przypadkach, jak i w sensie ogólnym - legitymizują, a nawet usprawiedliwiają bunty. Ponadto eksperci zastanowią się nad tym, jaki wpływ na takie bunty miały i mają dobre lub złe rządy. A konkretnie: jaką rolę w ich legitymizacji odgrywa rodzaj sprawowania rządów: czy chodzi o rządy posiadające demokratyczną legitymację, czy też o rządy oparte na dyktaturze? Dyskusja będzie przyczynkiem do refleksji nad oceną naszej obecnej sytuacji. Czy rzeczywiście znajdujemy się nie tylko w epoce oburzenia, lecz w czasach powszechnego buntu przeciwko światu, który stał się dla nas zbyt skomplikowany?

RADIO LOTTE 106,6 MHz, www.radiolotte.de

11.11.20 11-12 Uhr (audycja na żywo, pytania prosimy kierować na adres redaktion@radiolotte.de z dopiskiem „rendezvous” w polu tematu albo jako wiadomość FB na profilu Radio LOTTE Weimar)

„Naród to my!”

Udział biorą: Erhard Stackl (Wiedeń) i dr Andreas Braune (Jena)

W demokratycznym społeczeństwie pytanie o zasadność buntu jest zbędne, gdyż jego możliwość jest dana wszystkim obywatelom, tak samo jak integralną częścią demokracji są wolność słowa i zgromadzeń oraz prawo do posiadania i wyrażania indywidualnych poglądów. Ale w jaki sposób obala się i obalano dyktatury i autorytarne rządy? Bunt, a nawet rewolucja wydają się najlepszą metodą dochodzenia swoich praw. Jak należy zatem ocenić obalenie dyktatury proletariatu w NRD? Jakie porównania są na miejscu w odniesieniu do najnowszych wydarzeń w Ukrainie albo Białorusi?

Na takie i podobne pytania odpowiedzą dr Andreas Braune, politolog, oraz Erhard Stackl, dziennikarz, który podróżował po rozpadającym się bloku wschodnim w 1989 roku.

RADIO LOTTE 106,6 MHz, www.radiolotte.de

18.11.20, godz. 11-12 (audycja na żywo, pytania prosimy kierować na adres redaktion@radiolotte.de z dopiskiem „rendezvous” w polu tematu lub jako wiadomość FB na profilu Radio LOTTE Weimar)

Too much future? Punk w NRD

Udział biorą: Maik Reichenbach i Henryk Gericke

Wiadomo powszechnie, że subkultura punkowa i kontrkultura były integralną częścią NRD. Mało kto jednak pamięta brzmienie zespołów z tego kręgu. Maik Reichenbach i Henryk Gericke poszperali w dawnych dźwiękach i stworzyli imponujący album, na

który złożyły się niepublikowane wcześniej nagrania. Razem z Shanghai Drengerem rozmawiają o swoich doznaniach słuchowych i o tym, przeciwko czemu buntował się wtedy (i buntuje nadal) ruch punkowy.

RADIO LOTTE 106,6 MHz, www.radiolotte.de

25.11.20 11-12 Uhr (audycja na żywo, pytania prosimy kierować na adres redaktion@radiolotte.de z dopiskiem „rendezvous” w polu tematu lub jako wiadomość FB na profilu Radio LOTTE Weimar)

Thomas Müntzer – fantastyczny buntownik czy zbuntowany wizjoner?

Udział biorą: prof. dr Johann Chapoutot (Paryż) i dr Thomas T. Müller (Mühlhausen)

Thomas Müntzer wędrował ulicami i zaułkami Mühlhausen oraz innych miast dzisiejszej Turyngii z niemal fanatycznym poczuciem misji. Za pomocą słów i przemocy chciał wymusić odebranie rządów książętom, przekazanie ich chłopom oraz zniesienie władzy kleryków. Thomas Müntzer był buntownikiem. Co sprawiło, że nim został? Co ukształtowało jego ideały, za które oddał życie? W jaki sposób osoba tego buntownika była interpretowana w przeszłości oraz w różnych krajach?

RADIO F.R.E.I. 96,2 MHz, www.radio-frei.de

26.11. 20 14-15 Uhr (audycja na żywo, 0361-7378888, redaktion@radio-frei.de)

O buntach i niepowodzeniach

Prof. dr Susanne Rau (Erfurt) rozmawia z dr. Danielem Palmem (Erfurt)